

Nuorisofestivaali Helsingissä 1962

Itäblokin piirissä oli järjestetty vuodesta 1947 nuorisofestivaaleja. Vuonna 1959 sellainen tapahtuma järjestettiin ensi kerran puolueettomassa maassa, Itävallassa, jolloin myös ohjelmaa monipuolistettiin ja osallistumista laajennettiin ns. kolmanteen maailmaan.

Suomen hallitus kuuli vuonna 1960 kaavailuista, että festivaali pidettäisiin Helsingissä kesällä 1962. Presidentti Kekkonen ja valtioneuvosto päätyivät käsitykseen, ettei Helsinki olisi sopiva paikka. Edellisenä vuonna Wienissä oli koettu ongelmia, joten oli syytä olla varovainen. Toisaalta jyrkkä kieltokaan ei tuntunut hyvältä, vaikka länsivallat painostivat kieltäytymiseen. Moskovassa sitä olisi pidetty epäystävällisenä tekona. Hallitus jätti asian hoidettavaksi kansalaisjärjestöille, jolloin kävi ilmi, että vain kommunistit ja heidän liittolaisensa olivat valmiit isännöityen.

Hallituksesta riippumaton valmisteluorganisaatio päätti pitää festivaalin Helsingissä. Läntiset diplomaatit viestittivät edelleen toivomuksia, ettei hallitus ottaisi osaa tapahtumiin. Valmistelut etenivät, ja kutsut levisivät maailmalle. Viime vaiheessa sattui vielä kiusallinen episodi, kun puolustusministeri Björkenheim Moskovassa vieraillessaan toivotti vieraat tervetulleiksi festivaaleille. Näin hallitus kytkeytyi järjestelyihin vähintään epäsuorasti.

Maailman nuorison ja ylioppilaiden VIII rauhan ja ystävyyden festivaali pidettiin Helsingissä 29.7. - 5.8.1962. Tilaisuuteen saapui maailman eri puolilta lähes 13 000 osanottajaa. Läntiset tiedustelu- ja propagandaorganisaatiot olivat hyvin valmistautuneet häiritsemään tapahtumia ja saivat mukaansa useita suomalaisia ryhmittymiä ja yksityishenkilöitä. Presidentti Kekkonen oli aikonut pysyä kesäaunollaan Kultarannassa ja ilmoittanut osallistuvansa vain suomalais-neuvostoliittolaiseen kahdenväliseen tapahtumaan. Vakavien levottomuuksien takia presidentti katsoi kuitenkin tarpeelliseksi osallistua festivaalitilaisuuteen, unkarilaisten järjestämään konserttiin, jolloin hän myös esitti pahoittelunsa välikohtauksista.

Helsingin kaduilla hulinoitiin iltaisin ja öisin 2000 - 4000 nuoren voimin. Sattui myös pahoinpitelyjä ja monenlaista häirintää. Presidentti Kekkonen suuttui poliisin tehottomuuteen, sillä mellakointi oli Suomessa ennen kokematon.

Hallitusta moitittiin yhtä lailla idästä kuin lännestäkin, joten kokemus festivaalista ei ollut kovin myönteinen. Festivaalin osanottajat ja järjestäjät olivat pääpiirtein tyytyväisiä juhlaiviikkoon mutta saivat kuitenkin myös kielteisiä kokemuksia siinä määrin, että Helsingin jälkeen palattiin taas käytäntöön pitää vastaavat tilaisuudet "turvallisessa maassa". Suomalaisten ylioppilas- ja nuorisojärjestöjen yhteistyölle festivaali tuotti pahoja vaurioita ja johti moniin eroamisiin. Tähän liittyi juuri edesmenneen Honka-liiton lopullinen hajoaminen ja poliittisten voimien uudelleenryhmittäminen myös nuorisopolitiikassa.

Lähteinä mm: Pertti Salminen, Puolueettomuuden nimeen (1995), s. 160 - 162; Juhani Suomi, Presidentti (1994), s. 38 - 44; Jarkko Vesikansa, Salainen sisällissota (2004), s. 213 - 224.